

نویسنده
چفزی، دی، کوئلهو
ترجمه‌ی
منصور سیاح
دانشجوی دوره‌ی دکتری رشد
و تکامل حرکتی-دانشگاه
تهران

طراحی یادگیری رویکردی به یادگیری فعال

دوره‌ی هشتم | شماره‌ی ۱
پاییز ۱۳۸۶

۲۸

است.

این رویکرد مستلزم آن است که فراگیران قدری اختیار خود را برای یادگیری در دست گیرند و مسئولیت بیشتری برای انتخاب محتوا و فعالیت‌های آن بپذیرند. چنانچه دانش‌آموزان به طور فعال درگیر شوند و حق انتخاب داشته باشند، تمایل بیشتری برای یادگیری خواهند داشت و بیشتر خواهند توانست در فرایند آموزشی شرکت کنند. کلید معمای ایجاد رویکرد فعال این است که نه تنها برای یادگیری مؤثر نقشه داشته باشیم، بلکه برای یادگیری طراحی کنیم.

دست و پنجه نرم می‌کنند. کودکان از لحاظ بدنی به طور طبیعی موجوداتی فعال هستند. از این طریق است که آن‌ها خود را نشان می‌دهند و درباره‌ی محیط می‌آموزند. لازم است که معلمان، کودکان را تشویق کنند، به فعالیت بدنی بپردازند. رویکرد یادگیری فعال در تدریس، به دانش‌آموزان کمک می‌کند، فعال شوند و فعال باقی بمانند. در این رویکرد، توجه به رشد نیازهای ذهنی، علاقه‌ها و زمینه‌های قبلی فراگیران معطوف است و هدف، تجربیات یادگیری، به‌جای راهکارهای آموزشی

یادگیری «فعال»^۱ چه نوع یادگیری است؟ محیطی که فراگیران در آن فعال‌اند، محیطی است که دانش‌آموزان در آن می‌توانند، به جست‌وجوی^۲ فرصت‌های جدید و ارتباط دادن آن‌ها به تجربیات قبلی خود باشند. این رویکرد به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد که در ضمن کندوکاو در مفاهیم عملی کلی، قدم به عرصه‌ی فکر کردن مستقل، حل مسئله، و اکتشاف هدایت شده بگذارند. مفهوم یادگیری فعال این است که دانش‌آموزان به کمک مهارت‌ها و فعالیت‌هایی که می‌آموزند، با مواد

طرح یادگیری فعال را می‌توان به شکل‌های متفاوت ارائه کرد. از جمله می‌توان، تجربیات یادگیری را پیرامون موضوعات اصلی، نظیر آماده‌سازی^۳، دسته‌بندی^۴، ارتباطات^۵، یادآوری‌ها^۶، نمایش‌ها^۷، بازخورد^۸، و تعمق طراحی کرد. این موضوعات را در ادامه مورد بحث قرار می‌دهیم.

آماده‌سازی

چه وضعیت یا حالتی را معلم در نظر دارد که برای دانش‌آموزان آرایش دهد؟ برای فعالیت باید عنوان در نظر گرفت و فرآیندی را توصیف کرد که به کمک آن بتوان مسائل را حل کرد، به سؤالات پاسخ گفت، نمونه و مثال آورد، اجرای یک مهارت را به پایان رساند، تصمیم‌گیری و نتیجه‌گیری کرد، و یا هدف‌های جدیدی در نظر گرفت. وضعیت باید طوری باشد که هرچه معلم در نظر دارد، توسط دانش‌آموز انجام شود.

دسته‌بندی

معلم چگونه می‌خواهد دانش‌آموزان خود را دسته‌بندی کند؟ تمام کلاس یک گروه باشد، یا این‌که افراد به صورت انفرادی در فعالیت‌ها شرکت کنند، و یا تیم‌های ۲، ۳، ۴ و یا چند نفره تشکیل شوند؟ از چه فرآیندی قرار است برای دسته‌بندی استفاده شود؟ چگونه معلم می‌خواهد وسایل، ابزارها و غیره را آرایش دهد؟

ارتباطات

معلم ابتدا باید یک فعالیت مقدماتی طراحی کند تا به کمک آن بتواند، سطح دانش و مهارت دانش‌آموزان را تعیین کند. او باید بتواند، بین آن‌چه که دانش‌آموز از قبل

می‌داند و آن‌چه که ممکن است با شرکت در این فعالیت بیاموزد، رابطه‌ای به وجود آورد. به علاوه باید بکوشد، ارتباط بین آن‌چه که دانش‌آموز می‌داند با آن‌چه که او می‌آموزد و چگونگی ارتباط این یادگیری جدید را با تحصیل دانش‌آموزان، حرفه‌ی آینده‌ی آنان، زندگی و غیره را نشان دهد. باید به این نکته توجه داشت که ارتباط فعالیت‌ها با یکدیگر در تربیت بدنی، بر بعضی دانش‌آموزان پوشیده است.

یادآوری‌ها

معلم از چه نوع یادآوری‌هایی برای آشنایی دانش‌آموزان با فعالیت، آرایش، گروه‌بندی‌ها، برپایی رابطه، حفظ و ادامه‌ی فعالیت، بهبود نمایش (اجراها) و تشویق به تفکر استفاده خواهد کرد؟ باید به خاطر داشت که دانش‌آموزان سؤال خواهند کرد. باید آن‌ها را تشویق کنیم تا خود بیندیشند (به سؤالات خود پاسخ دهند). به‌طور کلی، معلم به جای نتیجه‌گیری، باید سؤال‌هایی را مطرح کند. محتویات و راهکارهای سؤال معلم باید دانش‌آموزان را به چالش بکشد، به طریقی که با احساس امنیت به کندوکاو بپردازند و بیان فهم خود را تجربه کنند.

نمایش‌ها

شامل مواردی هستند که در آن‌ها دانش‌آموزان وادار می‌شوند، مهارت خود را به نمایش بگذارند، فهم خود را از فعالیت‌ها توضیح دهند، یا در بازی شرکت کنند. گرچه این‌گونه فعالیت‌ها غالباً به عنوان فرصتی برای ارزیابی توسط معلم به حساب می‌آیند، با این حال، وقتی دانش‌آموزان فرصت به دست می‌آورند که توانایی و فهم خود را به نمایش بگذارند، خود این عمل برای آن‌ها مفید و مؤثر واقع می‌شود.

بازخورد

چگونه به دانش‌آموزان بازخورد داده خواهد شد؟ آیا آن‌ها بازخورد را از معلم، دانش‌آموزان دیگر، خودشان، ویدیو یا دیگر منابع دریافت خواهند کرد؟ برای ایجاد تجربه‌های آموزشی معنی‌دار در تربیت بدنی، باید از فنون ارزیابی خاصی استفاده کرد که فهم شفافی از استانداردهای اجرایی مورد انتظار برای آن‌ها فراهم کند.

تجربیات یادگیری برای دانش‌آموزان معنی‌دارترند، زیرا آن‌ها را ملزم می‌کنند، مهارت‌ها و دانش خود را در مقابل مسائل دنیای واقعی به کار بندند. معلمان می‌توانند، تجربیات یادگیری را حول شرایطی شبیه به بازی طراحی کنند،

دستورالعمل‌هایی برای یادگیری فعال

۱. معلم «دانش‌آموز محور» است.
۲. فعالیت‌ها را دانش‌آموزان تعیین می‌کنند.
۳. دانش‌آموزان در تعیین هدف شرکت می‌کنند.
۴. جو کلاس / سالن ورزش پشتیبانی‌کننده است.
۵. فعالیت‌ها «مسئله محور» هستند.
۶. ارزیابی تداوم دارد و پشتیبانی‌کننده است.
۷. تدریس مبتنی بر «رشد و توسعه» است، نه «رئیس‌مآبانه و نمایشی».

فعالیت‌های بدنی را با دیگر موضوعات یکپارچه سازند و درباره‌ی راه‌هایی که از طریق آن‌ها می‌توان مهارت‌های تربیت بدنی و مفاهیم آن‌ها را با دیگر موضوعات تلفیق کرد، بحث کنند. دانش‌آموزان نیز می‌توانند، فعالیت‌ها و مقرراتی برای اجرای این‌گونه بازی‌ها ارائه دهند.

تعمق

هر درسی را در تربیت بدنی، باید با شرح خلاصه‌ای از هدف‌های درس آغاز کرد. هدف‌های درس، صحنه را برای تدریس آماده می‌سازند و ایده‌هایی را در اختیار دانش‌آموزان درباره‌ی این‌که چه چیزی را باید به انجام رسانند، فراهم می‌کنند. در طول تدریس، دانش‌آموزان باید فرصت داشته باشند، درباره‌ی آن‌چه که باید انجام دهند و چگونگی انجام آن، فکر کنند. در پایان درس، معلم باید هدف‌های درس را مرور کند و از دانش‌آموزان بخواهد، درباره‌ی اجرای خود اظهار نظر کنند و درباره‌ی این‌که چگونه می‌توانند از این یادگیری جدید در زندگی خود استفاده کنند، توضیح دهند. به علاوه، معلمان باید از دانش‌آموزان بخواهند، روی تجربیات قبلی خود تعمق کنند.

تکالیفی که برای دانش‌آموزان معین می‌شود تا از طریق آن‌ها درباره‌ی تجربیات تربیت بدنی تعمق و اظهار نظر کنند، این اعمال را آسان می‌کنند. انجام این تکالیف ممکن است به صورت توصیف نوشتنی یا تصویری تجربیات و یا کارهایی باشد که به تعمق و تفکر نیاز دارند. یکی از راه‌های تسهیل تعمق و وادار کردن دانش‌آموزان به مشارکت گذاردن نمونه‌ای از تجربیات شخصی خود در زندگی و

نمایش یک مفهوم، انجام فعالیت یا مهارتی است که در کلاس ذکر شده است. معلمان می‌توانند، هر چند وقت یک بار کار خود را متوقف سازند و از دانش‌آموزان بخواهند، درباره‌ی مهارت‌ها یا فعالیت‌ها بیندیشند و شبیه‌سازی‌هایی ایجاد کنند که در آن‌ها توضیح داده می‌شود، درصدد انجام چه کاری هستند. به علاوه معلمان می‌توانند، از دانش‌آموزان بخواهند مسائل و مشکلات حرکتی خود را با تلاش خود حل کنند، مربیگری از طریق گروه هم‌سال را تشویق کنند، و دانش‌آموزان را وادارند، مهارت، فن، مفهوم و یا حرکتی را که دوست دارند، به طور مشروح توضیح دهند و سپس از دانش‌آموز دیگری بخواهند، همان موضوع را توضیح دهند. اصولی که ذکر شد، در مثالی که درباره‌ی آموزش پریدن و فرود آمدن در ژیمناستیک به صورت کاربردی ارائه شده است، به کار رفته‌اند.

یک محیط یادگیری فعال محیطی است که...

۱. دانش‌آموزان را تشویق کند، تلاش بیشتری به عمل آورند.
۲. فرصت‌های فراوانی را برای تمرین فراهم کند.
۳. هنگام اجرا، بازخورد ارائه دهد.
۴. آزادی در یادگیری را فراهم سازد.

طرح یادگیری فعال برای یک حرکت پایه‌ای در ژیمناستیک آماده‌سازی

- عنوان فعالیت: پریدن و فرود آمدن
- ملاحظات اجرای فعالیت:
- ۱. در یک عمل پریدن، حرکت

دست‌ها از پهلوها به طرف جلو، به فرد امکان‌کننده شدن مطلوب و کنترل بدن را می‌دهد.

۲. فرود خوب نیرو را جذب می‌کند. طی آن بدن به آرامی فرود می‌آید و این کار با خم شدن زانوها و مچ پاها انجام می‌شود.

۳. همه‌ی فرودها باید به طور آرام انجام شود. تشک‌های خوب به فرود آرام کمک می‌کنند.

۴. بهترین وضعیت برای دست‌ها هنگام فرود، نگاه‌داری آن‌ها جلوی بدن است.

۵. پریدن و فرود آمدن یا به طرف جلو، پهلوها (طرفین) و عقب، و یا دویدن انجام شود.

۶. دانش‌آموزان می‌توانند، پریدن و فرود آمدن را با دست‌ها یا پا، و یا هر دو انجام دهند.

۷. دانش‌آموزان می‌توانند، جهت خود را به طرف جلو، عقب و یا طرفین تغییر دهند.

۸. چیدن وسایل به صورت دایره، امکان انجام فعالیت به صورت پیوسته را فراهم می‌کند.

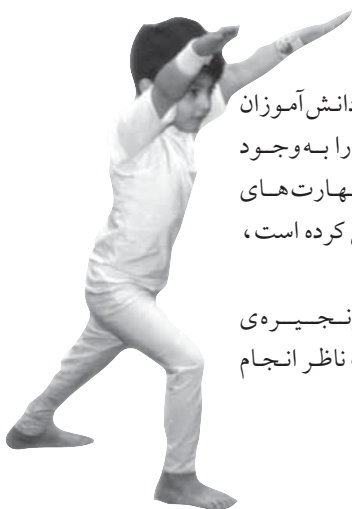
۹. با همبازیان می‌توان، پریدن‌ها و فرود آمدن‌های متنوع را به طور هم‌زمان یا یک‌در میان انجام داد.

۱۰. معلمان همواره باید نکات ایمنی را درباره‌ی پریدن و فرود آمدن به دانش‌آموزان گوشزد کنند.

۱۱. برای نشان دادن طرز پریدن و فرود آمدن به طور صحیح می‌توان از عکس‌های مجله و کتاب استفاده کرد.

دسته بندی

۱. دانش‌آموزان می‌توانند کندوکاو درباره‌ی پریدن و فرود آمدن را به طور انفرادی آغاز کنند و سپس آن را به صورت گروهی مورد بررسی قرار

نمایش‌ها

۱. در گروه‌هایی، دانش‌آموزان زنجیره‌ای از حرکات را به وجود می‌آورند که طی آن، مهارت‌های ساده‌ای را که معلم تعیین کرده است، انجام می‌دهند.
۲. دانش‌آموزان زنجیره‌ای حرکات خود را برای یک ناظر انجام می‌دهند.

بازخورد

۱. دانش‌آموزان، مهارت‌ها و یا زنجیره‌ای حرکات را در گروه‌هایی انجام می‌دهند و به یکدیگر بازخورد می‌دهند.
۲. دانش‌آموزان مهارت‌ها یا زنجیره‌ای از حرکات را به طور فردی انجام می‌دهند و معلم یا دانش‌آموز دیگری بازخورد مناسب را به آن‌ها می‌دهد.
۳. دانش‌آموزان می‌توانند، اجرای خود را از طریق ویدئو، ضبط، و سپس تماشا کنند تا بازخورد بگیرند.
۴. می‌توان برای اجرای صحیح فنون پریدن و فرود آمدن، از فهرست وارسی (چک‌لیست) استفاده کرد.

تعمق‌ها

- دانش‌آموزان می‌توانند:
۱. از سؤالات یادآوری‌های ذکر شده در بخش قبلی فهرستی تهیه کنند و با مرور آن، به سؤالات به صورت گروهی یا فردی پاسخ دهند.
 ۲. تصاویری از خود در حال پریدن و فرود آمدن بی‌خطر رسم کنند.
 ۳. تصاویری بکشند و یا فهرستی از ورزش‌ها و فعالیت‌هایی را تهیه کنند که در آن‌ها، پریدن و فرود آمدن ضرورت دارد.

۲. چگونه می‌توان با یک پا پرید.
 ۳. چگونه می‌توان با دو پا پرید.
 ۴. چگونه می‌توان خیلی بالا پرید.
 ۵. چگونه می‌توان مسافتی طولانی پرید و در چه جهتی می‌توان این کار را انجام داد.
 ۶. چگونه می‌توان به کمک وسایل پرید.
- هم‌چنین معلم می‌تواند این‌گونه سؤالات را مطرح کند:
۱. چه چیزی می‌تواند باعث پریدن خوب شود؟
 ۲. در چه ورزش یا فعالیتی، پریدن خوب اهمیت دارد و چرا؟
 ۳. فرود در فعالیت‌های بدنی به چه معنی است؟
 ۴. چه طور می‌توان روی یک پا فرود آمد؟
 ۵. چگونه می‌توان روی دو پا فرود آمد؟
 ۶. دلیل اهمیت فرود آمدن خوب در فعالیت‌ها و یا ورزش‌ها چیست؟
 ۷. فرود روی کدام یک از بخش‌های بدن از همه بی‌خطرتر است و چرا؟
 ۸. چگونه می‌توان فرود آمدن را نرم و آرام انجام داد تا از مصدومیت جلوگیری شود.
 ۹. چه موقع لازم است که فرود آمدن نرم و آرام شود.
 ۱۰. آیا تغییر تعداد بخش‌های بدن که در فرود آمدن به کار برده می‌شوند، به فرود آمدن آرام و نرم کمک می‌کند؟ چگونه می‌توان این کار را انجام داد؟

معلم باید با استفاده از وسایل، ترکیب‌های جالب و بی‌خطر پریدن و فرود آمدن را نشان دهد. هم‌چنین می‌تواند نشان دهد که چگونه می‌توان پریدن و فرود آمدن را با دیگر دانش‌آموزان انجام داد.

۲. دانش‌آموزان می‌توانند با انجام بازی «دنبال رهبر برو»^۹، از یکدیگر تقلید کنند.
۳. دانش‌آموزان می‌توانند، با انجام بازی «مهارتی را اضافه کن»، به حرکت یا حرکات بازیکن قبلی حرکاتی را بیفزایند.

ارتباطات - زنجیره‌ها

۱. پریدن و فرود آمدن، بخش اصلی بسیاری از مهارت‌ها، از جمله پرش ارتفاع، پرش طول، از روی چیزی پریدن، اسکیت بازی کردن، اسکیت با تخته، بسکتبال، والیبال و مانند آن‌ها محسوب می‌شود.
۲. فعالیت‌های روزانه که در آن‌ها پریدن و فرود آمدن وجود دارد، عبارت‌اند از: از پله بالا رفتن، دویدن، به دست آوردن مجدد تعادل پس از تلو تلو خوردن، و قدم پایین گذاشتن از یک بلندی.
۳. در مواردی نظیر افتادن از دوچرخه، پرش در اسکی روی یخ، یا سر خوردن هنگام صعود، فرود بی‌خطر مفید واقع می‌شود. دانش‌آموزان می‌توانند، درباره‌ی فنون مورد نیاز برای فعالیت‌های متفاوت با هم بحث و گفت‌وگو کنند.
۴. دانش‌آموزان می‌توانند، پریدن‌ها و فرود آمدن‌های متفاوت را تجربه کنند و بکشند، روی قسمت‌های گوناگون بدن بپرند و فرود آیند و راه‌های جدید پریدن و فرود آمدن را تجربه کنند.

یادآوری‌ها

- معلم باید نشان دهد:
۱. پریدن از نقطه نظر فعالیت بدنی چه مفهومی دارد.